

Zingeving op hoge leeftijd

*The mind that is wise
mourns less for what age takes away
than what it leaves behind.*

WILLIAM WORDSWORTH

Alhoewel er geregeld gewezen wordt op belang van zingeving in de laatste levensfase, blijkt de informatie rond deze thematiek toch eerder beperkt en fragmentarisch. Met dit themanummer wil *Handelingen* dan ook een belangrijke bijdrage leveren aan allen die – professioneel of privé – betrokken zijn op deze levensfase.

We horen het heel vaak zeggen: 'De samenleving vergrijsst.' Onze maatschappij wordt inderdaad geconfronteerd met een exponentieel groeiend aandeel ouderen: enerzijds is er de grote groep 'babyboomers' die toetreedt tot deze levensfase en anderzijds is er de sterk stijgende levensverwachting waardoor ouderen langer in deze levensfase blijven. In België, bijvoorbeeld, zal tien procent van de populatie in 2050 ouder zijn dan 80 jaar en de levensverwachting zal gestegen zijn tot 87 jaar (Vaes et al. 2010). Een toename in kwantiteit (levensduur) gaat echter niet steeds hand in hand met een toename in kwaliteit (levenstevredenheid, *quality of life*).

Deze laatste levensfase wordt namelijk gekenmerkt door heel wat uitdagingen en hindernissen, zoals fysieke en mentale aftakeling, verlies van naasten, verminderde zelfstandigheid en autonomie, en eventueel de overstap naar een woonzorgcentrum (Stuart-Hamilton 2012). Naast deze fysieke, mentale en sociale veranderingen worstelen veel ouderen ook met existentiële thema's, zoals de eigen finaliteit, de zin van het eigen leven in het licht van een sterk verkort toekomstperspectief, en de waarde van het geleefde leven (Guttman 2008).

Alhoewel er zowel in wetenschappelijke literatuur als vanuit de klinische praktijk geregeld gewezen wordt op belang van zingeving in deze ►

levensfase, blijkt de informatie rond deze thematiek toch eerder beperkt en fragmentarisch (e.g., Buessing et al. 2009). Nochtans komt er meer en meer evidentie die erop wijst dat zingeving een belangrijke factor is bij het omgaan met zowel moeilijke levenssituaties als met de finaliteitsproblematiek (e.g., Park 2005). Een themanummer dat dieper ingaat op de rol die zingeving kan spelen op hoge leeftijd kan dan ook een belangrijke bijdrage leveren aan allen die – professioneel of privé – betrokken zijn op deze levensfase.

Vanuit deze vaststelling werd dit themanummer van *Handelingen* opgemaakt. De auteurs buigen zich vanuit verschillende achtergronden en disciplines over de vraag welke rol zingeving speelt op hoge leeftijd. Zo bekijken Leijssen en Marcoen deze vraag met een psychologische bril, waarbij Leijssen een klinisch-psychologische en Marcoen een ontwikkelingspsychologische benadering gebruikt. Braam, vervolgens, zoomt heel concreet in op empirisch onderzoek rond religie en depressie op hoge leeftijd. Vanlaere en Vandenhoeck gaan dieper in op het levenseinde waarbij Vanlaere een zorgethisch perspectief hanteert en Vandenhoeck het levenseinde in de context van pastorale begeleiding bespreekt. Het nummer bevat ook twee bijdragen vanuit de casuïstiek. Van Ooteghem illustreert het thema vanuit een narratief perspectief aan de hand van een casus in een woonzorgcentrum, terwijl Bosmans als psycholoog en dementie-expert aangeeft waarom de thematiek ‘zingeving’ erg belangrijk is voor hulpverleners die werken in een woonzorgcentrum. <

Literatuur

Buessing, A., Fischer, J., Ostermann, T., & Matthiessen, P.F. (2009). Reliance on God’s Help as a Measure of Intrinsic Religiosity in Healthy Elderly and Patients with Chronic Diseases. Correlations with Health-Related Quality of Life? *Applied Research in Quality of Life*, 4(1), 77-90. doi: 10.1007/s11482-009-9068-8.

Guttman, D. (2008). *Finding meaning in life at midlife and beyond. Wisdom and spirit from logotherapy*. Westport: Praeger Publishers.

Park, C.L. (2005). Religion as a meaning-making framework in coping with life stress. *Journal of Social Issues*, 61(4), 707-729. doi: 10.1111/j.1540-4560.2005.00428.x.

Stuart-Hamilton, I. (2012). *The psychology of ageing: An introduction*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Vaes, B., Pasquet, A., Wallemacq, P., Rezzoug, N., Mekouar, H., Olivier, P.-A., et al. (2010). The BEL-FRAIL (BFc 80+) study: A population-based prospective cohort study of the very elderly in Belgium. *BMC Geriatrics*, 10, 39.

Jessie (dr. J.) Dezutter is onderzoeker van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO) en verbonden aan de Onderzoeksgroep Klinische Psychologie, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, van de Katholieke Universiteit Leuven. jessie.dezutter@ppw.kuleuven.be